

Vendim nr. 54 datë 20.03.2024

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, i përbërë nga:

Elsa Toska, Kryesuese
Genti Ibrahim, Anëtar
Sonila Bejtja, Anëtare

në datën 20.03.2024 mori në shqyrtim paraprak kërkesën nr. 1 (L) 2024 të Regjistrimit Themeltar, që i përket:

KËRKUESE: LAVDIJE KASA

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimit nr. 00-2022-4590, datë 22.12.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.
Dërgimi i çështjes për rigjykim në Gjykatën e Lartë.
Konstatimi i cenimit të së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm dhe së drejtës së njoftimit.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 43, 131, pika 1, shkronja “f”, 134, pika 1, shkronja “i” dhe 142, pika 1, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 6 dhe 41 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut(KEDNJ); nenet 27 dhe 28 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (ligji nr. 8577/2000).

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese (*Kolegji*), pasi dëgjo i relatorin e çështjes Sonila Bejtja, shqyrtoi kërkesën, dokumentet shoqëruese, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Shtetasja Lavdije Kasa (*kërkuesja*) ka qenë palë ndërgjyqëse në procesin gjyqësor të zhvilluar në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Elbasan me objekt konstatimin e pavlefshmërisë absolute të kontratës së shitblerjes nr. 6430/1223, datë 27.09.1999. Nga rrethanat e çështjes rezulton se kontrata e shitjes së 9800 m² tokë bujqësore truall kundrejt çmimit 1000000 lekë është lidhur midis S.K. (babai i kërkueses) dhe D.K. (motra e kërkueses), me cilësinë e shitësit, dhe B.Sh., me cilësinë e blerësit. Kërkuesja, me pretendimin se në kohën kur është nënshkruar kontrata e shitblerjes ajo ka qenë pjesëtare e familjes bujqësore dhe nuk ka shprehur vullnetin për tjetërsimin e pjesës së saj të pronësisë, i është drejtuar Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, e cila, me vendimin nr. 555, datë 07.04.2004, ka vendosur pranimin e padisë, duke i kthyer palët në gjendjen e mëparshme. Ndërkohë që, Gjykata e Apelit Durrës, me vendimin nr. 41, datë 10.02.2005, ka vendosur prishjen e vendimit të mësipërm dhe dërgimin e çështjes për rigjykim me tjetër trup gjykues.

2. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Elbasan, pas rigjykimit të çështjes, me vendimin nr. 1146, datë 28.06.2005, ka vendosur rrëzimin e kërkesëpadisë së kërkueses, ndërsa Gjykata e Apelit Durrës, me vendimin nr. 285, datë 05.06.2006, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan. Gjykata e Lartë, me vendimin nr. 113, datë 19.02.2008, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Apelit Durrës.

3. Kërkuesja, duke pretenduar falsifikimin e certifikatës së gjendjes familjare të datës 01.08.1991, ka paraqitur në Prokurorinë e Rrethit Gjyqësor Elbasan një kallëzim penal, në lidhje me të cilin prokuroria, me vendimin nr. 686, datë 28.10.2010, ka vendosur pushimin e hetimeve, pasi vepra penale e përdorimit të akteve të gjendjes civile të falsifikuara, parashikuar nga neni 191, paragrafi i parë, i Kodit Penal, është parashkruar.

4. Po kështu, kërkuesja i është drejtuar edhe Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan me kërkesëpadi me objekt goditjen për falsitet të certifikatave të përdorura në zyrën noteriale për hartimin e kontratës së shitblerjes, e cila, me vendimin nr. 493, datë 10.05.2012, ka vendosur pranimin e kërkesës dhe konstatimin si të pavërtetë të certifikatës së përbërjes familjare nr. 22/30,

datë 01.08.1991, të lëshuar në emër të kryefamiljarit S.K. nga zyra e gjendjes civile Belsh, për shkak të mospasqyrimit të emrit të kërkueses.

5. Ndërkohë, në vitin 2011 kërkuësja i është drejtuar Gjykatës së Lartë me kërkesë për rishikimin e vendimeve gjyqësore të mësipërme. Gjatë shqyrtimit të kërkesës së saj, ajo ka depozituar në cilësi prove edhe vendimin nr. 493, datë 10.05.2012 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan. Në vijim, Kolegji Civil i saj, me vendimin nr. 00-2014-2123 (438), datë 10.07.2014, ka vendosur rrëzimin e kërkesës për rishikim.

6. Në datën 16.06.2016 kërkuësja i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*) për shfuqizimin e vendimit të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, që ka vendosur rrëzimin e kërkesës së saj për rishikim. Gjykata, me vendimin nr. 75, datë 01.11.2016 (*vendimi nr.75/2016*), ka vendosur pranimin e kërkesës së saj, shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të vendimit 00-2014-2123 (438) datë 10.07.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë, me arsyetimin se mospasqyrimi dhe mosanalizimi nga Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë i vendimit nr. 493, datë 10.05.2012 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, që ka vendosur konstatimin si të pavërtetë të certifikatës së përbërjes familjare nr. 22/30, datë 01.08.1991, i cili ka qenë i administruar në dosje në kohën e shqyrtimit të çështjes, e bëjnë vendimmarrjen objekt kundërshtimi të vesuar në drejtim të mosrespektimit të standardit kushtetues të arsyetimit të vendimit, si dhe ngrenë dyshime serioze edhe për cenimin e aksesit efektiv në atë gjykim. Ky vendim është dërguar në Gjykatën e Lartë përmes shkresës nr. 62 akti, datë 16.12.2016.

7. Në zbatim të vendimit nr. 75/2016 të Gjykatës, Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë ka rishqyrtuar çështjen e kërkueses dhe me vendimin nr. 00-2022-4590, datë 22.12.2022 ka vendosur mospranimin e saj, me arsyetimin se nga përmbajtja e dispozitave të vendimit nr. 255, datë 02.08.1991 të Këshillit të Ministrave “Për kriteret e ndarjes së tokës bujqësore”, të ndryshuar dhe pikave III dhe IV të udhëzimit nr. 2, datë 02.08.1991 të Këshillit të Ministrave “Për funksionimin e komisioneve të tokës të rretheve e të fshatrave”, rezulton qartë që është Komisioni i tokës në fshatin Seferan, i cili në ndarjen e saj ka pasur të drejtën dhe detyrimin ligjor të bëjë verifikimin e numrit të anëtarëve dhe përbërjen e familjes së të paditurit S. K., mbi bazën e gjendjes civile të datës 01.08.1991, duke përcaktuar edhe numrin e frymëve dhe sipërfaqen e tokës bujqësore që i takon kësaj familjeje.

8. Në vijim, në datën 03.01.2024 kërkuesja ka paraqitur në Gjykatë ankimin kushtetues individual me objekt shfuqizimin e vendimit nr. 00-2022-4590, datë 22.12.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën; dërgimin e çështjes për rigjykim në Gjykatën e Lartë; konstatimin e cenimit të së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm dhe së drejtës së njoftimit.

II

Pretendimet e kërkueses

9. **Kërkuesja**, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se i është cenuar e drejta për proces të rregullt ligjor, e garantuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së, në drejtim të:

9.1. *Së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm*, pasi vendimi nr. 75/2016 i Gjykatës, që ka vendosur shfuqizimin e vendimit nr. 00-2014-2123 (438), datë 10.07.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim, është regjistruar në Gjykatën e Lartë në datën 27.12.2016, ndërkohë që çështja është gjykuar në datën 22.12.2022, pra 5 vjet nga data e regjistrimit të saj.

9.2. *Së drejtës së njoftimit*, pasi Gjykata e Lartë nuk e ka njoftuar për vendimin gjyqësor të arsyetuar, në kundërshtim me nenin 485/b të Kodit të Procedurës Civile (KPC).

9.3. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, gjatë rishqyrtimit të kërkesës për rishikim, përsëri nuk e ka marrë parasysh vendimin nr. 493, datë 10.05.2012 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Elbasan, si dhe të gjitha provat e tjera të administruara.

III

Vlerësimi i Kolegjit

A. Për legjitimitimin e kërkueses

10. Çështja e legjitimitimit (*locus standi*) është vlerësuar si një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast,

duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike efektive, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale, mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur, si dhe rregullimet e veçanta ligjore të shqyrtimit paraprak të kërkesës.

11. Për sa i përket përmbushjes së këtyre kriterëve, Kolegji vlerëson se kërkuësja legjitimohet *ratione personae*, bazuar në nenet 131, pika 1, shkronja “f” dhe 134, pika 1, shkronja “i”, të Kushtetutës, pasi ka qenë palë në procesin gjyqësor, ndaj të cilit ka ngritur pretendime në këtë Gjykatë dhe ka interes të drejtpërdrejtë në çështjen e parashtruar.

12. Një kriter tjetër paraprak është *shterimi i mjeteve juridike efektive*, që përcaktohet nga neni 131, pika 1, shkronja “f”, i Kushtetutës, sipas të cilit individ mund t’i drejtohet Gjykatës me ankim kushtetues individual, vetëm pasi të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike efektive për mbrojtjen e të drejtave kushtetuese që ai pretendon se i janë cenuar. Ky rregull nënkupton jo vetëm që individ t’u jetë drejtuar të gjitha instancave të zakonshme, duke respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural, por edhe që të gjitha pretendimet që ngrenë në këtë Gjykatë t’i ketë paraqitur më parë në këto instanca, të paktën në substancë (*shih vendimet nr. 14, datë 21.06.2022; nr. 12, datë 09.03.2021; nr. 8, datë 19.03.2018 të Gjykatës Kushtetuese*).

13. Në drejtim të kriterit të *shterimit të mjeteve juridike efektive*, Kolegji vëren se kërkuësja, ndër të tjera, ka pretenduar edhe cenimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në aspekt të së drejtës për gjykim brenda afatit të arsyeshëm, pasi vendimi nr. 75/2016 i Gjykatës që ka vendosur shfuqizimin e vendimit nr. 00-2014-2123 (438), datë 10.07.2014 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe dërgimin e çështjes për rishqyrtim është regjistruar në Gjykatën e Lartë në datën 27.12.2016, ndërkohë që çështja është gjykuar në datën 22.12.2022, pra 5 vjet nga data e regjistrimit të saj.

14. Me ndryshimet që i janë bërë KPC-së me ligjin nr. 38/2017 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8116, datë 29.3.1996, “Kodi i Procedurës Civile i Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar”, hyrë në fuqi më 05.11.2017, është përcaktuar, ndër të tjera, se cilat konsiderohen afate të arsyeshme (*neni 399/2*), përfshirë edhe rregullat për gjykimin e kërkesës (*neni 399/7*). Në këtë mënyrë, ligji procedural ka parashikuar mjete ligjore efektive për t’i garantuar individit mbrojtjen e së drejtës për gjykimin brenda një afati të arsyeshëm.

15. Në rastin konkret, Kolegji çmon se kërkuësja, bazuar sa më sipër, i ka pasur të gjitha mundësitë t’i drejtohej Gjykatës së Lartë me kërkesë për konstatimin e cenimit të afatit të

arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurës së shqyrtimit të kërkesës së saj, ndërkohë rezulton se ajo nuk ka paraqitur kërkesë për konstatimin e shkeljes së afatit të arsyeshëm dhe përshpejtimin e procedurave sipas parashikimit të KPC-së. Për rrjedhojë, Kolegji vlerëson se për këtë pretendim ajo nuk ka shteruar mjetet juridike efektive dhe për këtë qëllim nuk mund të merret në shqyrtim.

16. Pretendimet e tjera në drejtim të së drejtës së njoftimit dhe se Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, gjatë rishqyrtimit të kërkesës për rishikim, përsëri nuk i ka marrë parasysh provat e reja, kërkuësja i ka ngritur ndaj vendimit të Gjykatës së Lartë, që ka përmbyllur në themel procesin gjyqësor të iniciuar prej saj, ndaj, për rrjedhojë, Kolegji vlerëson se për këto pretendime ajo e ka përmbushur kriterin e shterimit të mjeteve juridike efektive.

17. Lidhur me legjitimimin *ratione temporis*, neni 71/a, pika 1, shkronja “b”, i ligjit nr. 8577/2000 ka parashikuar afatin 4-mujor nga konstatimi i cenimit për paraqitjen e ankimit kushtetues individual. Në rastin në shqyrtim, Kolegji konstaton se procesi gjyqësor i kundërshtuar nga kërkuësja është përmbyllur me vendimin nr. 00-2022-4590, datë 22.12.2022 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë, ndërkohë që ankimi kushtetues individual është paraqitur fillimisht në Gjykatë në datën 01.12.2023 dhe në vijim është regjistruar në datën 03.01.2024.

18. Për sa i përket përmbushjes së këtij kriteri, Kolegji vëren se kërkuësja ka pretenduar se ka marrë dijeni për vendimin gjyqësor të Gjykatës së Lartë përmes shkresës nr. 4310/1, datë 26.09.2023 të dërguar si përgjigje ndaj kërkesës së datës 18.08.2023 të përfaqësueses së saj ligjore (ose shkresës nr. 4310, datë 28.08.2023, sipas regjistrimit në këtë gjykatë). Nëpërmjet kësaj shkrese, ndër të tjera, ajo është orientuar për të tërhequr kopje të akteve të dosjes gjyqësore në Gjykatën e Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Elbasan, në të cilën dosja ishte dërguar pas përfundimit të procesit gjyqësor në Gjykatën e Lartë. Si rrjedhim, kërkuësja pretendon se afati ligjor për depozitimin e kërkesës në Gjykatë fillon nga data 26.09.2023, datë në të cilën kërkuësja ka marrë dijeni lidhur me faktin e mësipërm dhe në vijim është paraqitur në Gjykatën e Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Elbasan, ku ka tërhequr vendimin dhe aktet e tjera të dosjes gjyqësore në datën 06.11.2023.

19. Në lidhje me llogaritjen e afatit për paraqitjen e ankimit kushtetues individual, Gjykata ka theksuar se momenti i konstatimit të cenimit të të drejtave kushtetuese, nga i cili fillon të ecë afati i paraqitjes së ankimit kushtetues individual, konsiderohet data në të cilën kërkuësi merr dijeni efektivisht për vendimet gjyqësore dhe në këtë drejtim vënia në dispozicion të palëve e vendimeve të gjykatës ua bën të ditura atyre arsyet e vendimmarrjes, duke u dhënë mundësinë të ankohen,

pasi janë njohur me vendimin e arsyetuar. Gjykata e ka llogaritur afatin ligjor 4-mujor duke filluar nga data e shpalljes së vendimit nga gjykata që ka përfunduar procesin gjyqësor, pra nga organi gjyqësor që përbën mjetin e fundit ankimor, nëse kërkuesi nuk provon në nivel kushtetues se ka marrë dijeni në një datë të ndryshme. Në rastin kur ankimi ka të bëjë me një vendim të Gjykatës së Lartë, data e marrjes dijeni konsiderohet data në të cilën vendimi i arsyetuar bëhet i disponueshëm për palët përmes depozitimit të tij në sekretarinë gjyqësore dhe publikimit në faqen zyrtare ose me njoftimin elektronik të tij, në rast se palët kanë lënë të dhënat elektronike të kontaktit (*shih vendimet nr. 42, datë 19.09.2023; nr. 40, datë 14.09.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Në rastin konkret, Kolegji konstaton se në bazë të akteve që shoqërojnë ankimin kushtetues individual, kërkuesja është interesuar vetë për vendimin, me anë të kërkesës së datës 18.08.2023 drejtuar Gjykatës së Lartë. Kjo e fundit, me shkresën nr. 4310/1, datë 26.09.2023, e ka informuar se vendimi është publikuar në faqen zyrtare të internetit të Gjykatës së Lartë në datën 13.06.2023. Ndërkohë që në informacionin e dërguar nga përfaqësuesja ligjore e kërkueses për seancën gjyqësore të datës 22.11.2022 rezulton se është shënuar adresa e saj elektronike.

21. Kolegji vëren se sipas akteve të dosjes gjyqësore të tërhequr për efekt të këtij shqyrtimi, si dhe në bazë të verifikimeve të kryera në faqen zyrtare të Gjykatës së Lartë rezulton se fillimisht, përmes shpalljes së datës 17.10.2022, ajo ka njoftuar shqyrtimin e çështjes së kërkueses në dhomën e këshillimit në datën 02.11.2022, si dhe përbërjen e trupit gjykues të Kolegjit Civil të saj që do të shqyrtonte çështjen. Në vijim, me shpalljen e datës 02.11.2022, Gjykata e Lartë ka njoftuar shqyrtimin e çështjes së kërkueses në seancë gjyqësore në datën 22.11.2022. Kërkueses i është dërguar edhe njoftimi nr. 04054 prot., datë 08.11.2022 për seancën gjyqësore të datës 22.11.2022, i cili është nënshkruar nga përfaqësuesja e saj ligjore. Në kushtet kur data e seancës gjyqësore është shtyrë si pasojë e mospranisë së palëve, rezulton se Gjykata e Lartë i ka dërguar kërkueses njoftimin nr. 04054/16, datë 25.11.2022 për zhvillimin e gjykimit të çështjes në seancën gjyqësore të datës 15.12.2022. Ky njoftim rezulton të jetë nënshkruar nga përfaqësuesja ligjore e kërkueses, e cila ka marrë pjesë në këtë seancë gjyqësore, ku ka depozituar shpjegimet me shkrim të datës 15.12.2022. Po kështu, rezulton se kjo e fundit ka marrë pjesë edhe në seancën gjyqësore të datës 22.12.2022 në Gjykatën e Lartë, në të cilën është marrë vendimi i mospranimi të kërkesës së paraqitur nga kërkuesja. Po sipas akteve të dosjes gjyqësore rezulton se vendimi i Gjykatës së Lartë është njoftuar me *e-mail* nga sekretaria e Gjykatës së Lartë, në adresën elektronike të përfaqësueses ligjore të kërkueses, në datën 30.05.2023.

22. Në kontekstin e fakteve dhe rrethanave të çështjes konkrete, duke qenë se kërkesja nuk ka parashtruar asnjë argument ose provë se përse nuk ka mundur të marrë dijëni efektive për vendimin e Gjykatës së Lartë, Kolegji çmon se si moment i konstatimit të cenimit të të drejtave kushtetuese nga kërkesja do të konsiderohet data 30.05.2023, kur vendimi i kundërshtuar i është njoftuar elektronikisht përfaqësueses ligjore të kërkueses.

23. Gjithashtu, Kolegji vlerëson se fakti i pretenduar nga kërkesja se është njohur me vendimin e Gjykatës së Lartë në datën 26.09.2023, datë në të cilën ajo ka marrë dijëni përmes shkresës së kësaj gjykate se dosja gjyqësore ishte dërguar në Gjykatën e Shkallës së Parë të Juridiksionit të Përgjithshëm Elbasan, ku ajo mund të drejtohej për të marrë aktet përkatëse, nuk është i mjaftueshëm për të provuar në nivel kushtetues se kjo është data e marrjes dijëni për vendimin objekt kundërshtimi, për sa kohë që përfaqësuesja ligjore e kërkueses është njoftuar elektronikisht në datën 30.05.2023 nga sekretaria e Gjykatës së Lartë për vendimin e saj.

24. Në përmbledhje të analizës si më lart, Kolegji vëren se në kushtet kur që prej datës 30.05.2023 kërkesja konsiderohet se ka pasur mundësi të njihet me arsyetimin e vendimit të Gjykatës së Lartë, i cili ka përmbyllur procesin gjyqësor të kundërshtuar, ankimi kushtetues individual i datës 01.12.2023 është paraqitur tej afatit ligjor 4-mujor. Për rrjedhojë, Kolegji çmon se kërkesja nuk përmbush kriterin e legjitimitetit *ratione temporis* për të paraqitur kërkesën drejtuar Gjykatës, sipas objektit.

25. Në këtë aspekt, duke pasur parasysh natyrën kumulative të kriterëve të pranueshmërisë së ankimit kushtetues individual, nuk është e nevojshme të vijohet më tej me verifikimin e plotësimin të kriterëve të tjera të legjitimitetit të kërkueses.

26. Në përfundim, Kolegji çmon se kërkesa nuk plotëson kriteret paraprake për kalimin e saj për shqyrtim në seancë plenare.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegji i Gjykatës Kushtetuese, në bazë të neneve 31 dhe 31/a, pika 2, shkronjat “d” dhe “ç”, të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar,

V E N D O S I:

Moskalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare.